WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 9 października 2008 r.*

W sprawie C-304/07

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundesgerichtshof (Niemcy) postanowieniem z dnia 24 maja 2007 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 2 lipca 2007 r., w postępowaniu:

Directmedia Publishing GmbH

przeciwko

Albert-Ludwigs-Universität Freiburg,

* Język postępowania: niemiecki.

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: K. Lenaerts (sprawozdawca), prezes izby, T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász i G. Arestis, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,
sekretarz: R. Grass,

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Directmedia Publishing GmbH przez C. von Gierke, Rechtsanwältin,

— w imieniu Albert-Ludwigs-Universität Freiburg przez W. Schmida i H.G. Rieggera, Rechtsanwälte,

— w imieniu rządu włoskiego przez I.M. Braguglię, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez F. Arenala, avvocato dello Stato,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez H. Krämera oraz W. Wilsa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 10 lipca 2008 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 7 ust. 2 lit. a) dyrektywy 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz.U. L 77, s. 20).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Directmedia Publishing GmbH (zwaną dalej „Directmedia") a Albert-Ludwigs-Universität Freiburg w następstwie wprowadzenia do obrotu przez Directmedia zbioru wierszy sporządzonego na podstawie wykazu poetów niemieckich zestawionego przez U. Knoopa, profesora tej uczelni.

Ramy prawne

3 Dyrektywa 96/9 zgodnie z art. 1 ust. 1 dotyczy „ochrony prawnej bazy danych w każdej formie".

4 Do celów tej dyrektywy pojęcie bazy danych jest zdefiniowane w dyrektywie 96/6 w art. 1 ust. 2 jako „zbiór niezależnych utworów, danych lub innych materiałów uporządkowanych w sposób systematyczny lub metodyczny, indywidualnie dostępnych środkami elektronicznymi lub innymi sposobami".

5 Artykuł 3 dyrektywy 96/9 stanowi, że „bazy danych, które, z powodu wyboru lub uporządkowania ich zawartości, stanowią własną intelektualną twórczość autora", chronione są przez prawo autorskie.

6 Artykuł 7 dyrektywy 96/9, zatytułowany „Przedmiot ochrony", ustanawia prawo sui generis w następujący sposób:

„1. Państwa członkowskie ustanawiają prawo dla producenta bazy danych, wymagającej jakościowej lub ilościowej, istotnej inwestycji dla uzyskania weryfikacji lub prezentacji jej zawartości, prawo do ochrony przed pobieraniem danych lub wtórnym ich wykorzystaniem w całości lub w istotnej części, co do jakości lub ilości.

2. Do celów niniejszego rozdziału:

a) »pobieranie danych« oznacza stałe lub czasowe przeniesienie całej lub istotnej części zawartości bazy danych na inny nośnik danych, w jakikolwiek sposób i w jakiejkolwiek formie;

b) »wtórne wykorzystanie« oznacza każdą formę publicznego udostępnienia całości lub istotnej części zawartości bazy danych przez rozpowszechnianie kopii, przez najem, transmisję on-line lub w innej formie. Pierwsza sprzedaż kopii bazy danych we Wspólnocie przez uprawnionego lub za jego zgodą wyczerpuje prawo do kontrolowania dalszej odsprzedaży tej kopii we Wspólnocie.

Wypożyczanie do użytku publicznego nie jest pobieraniem danych lub wtórnym ich wykorzystaniem.

3. Prawo określone w ust. 1 może być przeniesione, odstąpione lub udzielone na podstawie licencji umownej.

4. Prawo przewidziane w ust. 1 stosuje się niezależnie od tego, czy określona baza danych kwalifikuje się do ochrony na podstawie prawa autorskiego lub innych praw. Ponadto prawo to stosuje się niezależnie od kwalifikowania się zawartości danej bazy danych do ochrony na podstawie prawa autorskiego lub innych praw. Ochrona baz danych na mocy prawa określonego w ust. 1 jest bez uszczerbku dla praw istniejących w odniesieniu do ich zawartości.

5. Niedozwolone jest powtarzające się i systematyczne pobieranie danych lub wtórne ich wykorzystanie w nieistotnej części, jeśli czynności te są sprzeczne z normalnym korzystaniem z tej bazy danych lub w sposób nieuzasadniony naruszają słuszne interesy producenta bazy danych".

7 Artykuł 13 dyrektywy 96/9, zatytułowany „Dalsze stosowanie innych przepisów prawnych", stanowi, że dyrektywa ta jest bez uszczerbku dla przepisów, które odnoszą się między innymi do „praw dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz nieuczciwej konkurencji".

8 Zgodnie z art. 16 ust. 3 dyrektywy 96/9:

„Nie później niż do końca trzeciego roku po [dniu 1 stycznia 1998 r.], a następnie co trzy lata, Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu, Radzie oraz Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie ze stosowania niniejszej dyrektywy, w którym między innymi na podstawie szczególnych informacji przedstawionych przez państwa członkowskie zbada w szczególności stosowanie prawa sui generis, w tym art. 8 i 9, oraz sprawdzi w szczególności, czy stosowanie tego prawa prowadzi do nadużycia pozycji dominującej lub do innego naruszenia wolnej konkurencji, które uzasadniałoby podjęcie właściwych środków, w tym ustanowienie ustaleń dotyczących licencji niedobrowolnych. Tam, gdzie to stosowne, Komisja przedkłada propozycje dostosowania niniejszej dyrektywy zgodnie z rozwojem w dziedzinie baz danych".

Okoliczności leżące u podstawy sporu i pytanie prejudycjalne

9 U. Knoop prowadzi na Albert-Ludwigs-Universität Freiburg projekt zatytułowany „Klassikerwortschatz" (Słownictwo klasyków), w ramach którego opublikowano Freiburger Antologie (Antologię fryburską) — zbiór wierszy z okresu 1720–1933.

10 Antologia ta została oparta na opublikowanej w Internecie liście tytułów wierszy opracowanej przez U. Knoopa, zatytułowanej „Die 1100 wichtigsten Gedichte der deutschen Literatur zwischen 1730 und 1900" (1100 najważniejszych wierszy literatury niemieckiej w latach 1730–1900, zwanej dalej „listą wierszy opracowaną przez U. Knoopa".

11 Po słowie wstępnym lista wierszy, które zostały sklasyfikowane w zależności od częstotliwości ich cytowania w różnych antologiach, wskazuje autora, tytuł, pierwszy wers i rok publikacji każdego wiersza. Lista ta opiera się na wyborze 14 antologii wybranych spośród około 3000 publikacji tego typu, do której została dodana bibliografia autorstwa A. Dühmert obejmująca 50 antologii w języku niemieckim, zatytułowana „Von wem ist das Gedicht?" (Kto napisał ten wiersz?).

12 Na podstawie tych trzech opracowań, które zawierają około 20 000 wierszy, zostały wybrane wiersze cytowane przynajmniej w trzech antologiach lub wspominane trzy razy w bibliografii A. Dühmert. W celu umożliwienia ich wykorzystania w celach statystycznych ujednolicono tytuły i pierwsze wersy wierszy i sporządzono listę tytułów wierszy. Dzięki badaniom bibliograficznym zostały określone tak opracowania, w których wiersze zostały opublikowane, jak i data ich powstania. Realizacja tego zadania zajęła dwa i pół roku, której całkowity koszt w wysokości 34 900 EUR poniósł Albert-Ludwigs-Universität Freiburg.

13 Directmedia rozpowszechnia płytę CD-ROM zatytułowaną „1000 Gedichte, die jeder haben muss" (1000 wierszy, które każdy mieć powinien) opublikowaną w 2002 r. Pośród wierszy, które znalazły się na tej płycie, 876 powstało pomiędzy 1720 r. a 1900 r., 856 spośród nich figuruje na liście opracowanej przez U. Knoopa.

14 Wybór wierszy opublikowany przez Directmedia na CD-ROM-ie został zainspirowany tą antologią. Pominęła ona niektóre wiersze zamieszczone w antologii, dodając inne i poddając wybór dokonany przez U. Knoopa krytycznej analizie w odniesieniu do każdego wiersza. Teksty wszystkich wierszy Directmedia uzyskała z własnych źródeł w formacie cyfrowym.

15 Uznając, że rozpowszechniając ten CD-ROM Directmedia naruszyła prawa autorskie U. Knoopa jako twórcy zbioru oraz prawa pokrewne Albert-Ludwigs-Universität Freiburg jako „producenta bazy danych", wnieśli oni przeciwko Directmedii skargę kasacyjną i odszkodowawczą. Żądali oni ponadto w swej skardze wydania znajdujących się jeszcze w jej posiadaniu egzemplarzy CD-ROM-u w celu ich zniszczenia.

16 Sąd pierwszej instancji, który rozpatrywał sprawę, uznał skargę za zasadną. Directmedia wniosła apelację od wyroku pierwszej instancji, która została oddalona. W konsekwencji wniosła ona skargę kasacyjną do Bundesgerichtshof.

17 Skarga ta została oddalona w zakresie, w jakim odnosiła się do wyroku uwzględniającego żądania U. Knoopa. Natomiast, jako że przepisy prawa niemieckiego regulujące ochronę producenta baz danych, na naruszenie których powoływał się Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, stanowią transpozycję dyrektywy 96/9, sąd krajowy jest zdania, że

rozstrzygnięcie sporu pomiędzy Directmedią a uniwersytetem jest uzależnione od wykładni art. 7 ust. 2 lit. a) tej dyrektywy.

18 Podkreślając, iż z ustaleń sądu apelacyjnego wynika, że Directmedia czerpała inspirację z listy wierszy opracowanej przez U. Knoopa w celu dokonania wyboru poezji, którą zamierzała umieścić na CD-ROM-ie, że każdy wybór dokonany przez U. Knoopa poddała ona krytycznej analizie oraz że wreszcie zrezygnowała ona z umieszczenia na nośniku przeznaczonym do obrotu pewnej liczby wierszy znajdujących się na przywołanej liście, dodając jednocześnie inne, sąd krajowy zmierza do ustalenia, czy przeniesienie zawartości bazy danych, które miało miejsce w tych okolicznościach, stanowi „pobieranie danych" w rozumieniu art. 7 ust. 2 lit. a) dyrektywy 96/9.

19 W jego opinii definicja pojęcia „pobieranie danych", zawartego w tym przepisie dyrektywy 96/9, wielu motywach tej dyrektywy, pkt 43–54 wyroku Trybunału z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie C-203/02 The British Horseracing Board i in., Zb.Orz. s. I-10415, fragmentach opinii rzecznik generalnej C. Stix-Hackl w sprawie Fixtures Marketing (wyrok z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie C-338/02, Zb.Orz. s. I-10497), pewnych poglądów na cel i przedmiot prawa sui generis, jak i wymogu pewności prawa, świadczy na rzecz ścisłej wykładni tego pojęcia, zgodnie z którą producent bazy danych może sprzeciwić się fizycznemu transferowi całej lub części bazy danych z jednego nośnika na inny, które to uprawnienie nie przysługuje mu w odniesieniu do korzystania z tej bazy jako przeglądarki, źródła informacji i opracowań krytycznych, nawet jeśli istotne części danej bazy zostaną stopniowo skopiowane i włączone w postaci niezmienionej do innej bazy danych.

20 Sąd krajowy przyznaje jednak, że zgodnie z inną koncepcją przedmiotu prawa sui generis dopuszczalny jest pogląd, że pojęcie „pobieranie" w rozumieniu art. 7 ust. 2 lit. a) dyrektywy 96/9 obejmuje czyny polegające wyłącznie na przeniesieniu elementów składowych bazy w postaci danych.

21 Mając na uwadze tę wątpliwość interpretacyjną, Bundesgerichtshof postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy przejęcie danych z chronionej bazy danych [zgodnie z art. 7 ust. 1 (dyrektywy 96/9)] do innej bazy danych może stanowić pobieranie danych w rozumieniu art. 7 ust. 2 lit. a) tej dyrektywy, jeżeli dokonywane jest na podstawie przeglądania tej bazy danych po indywidualnym rozważeniu, czy też pobieranie danych w rozumieniu tego przepisu oznacza proces (fizycznego) kopiowania pewnego zasobu danych?"

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

22 W ramach przedstawionego pytania sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy pojęcie „pobieranie danych" w rozumieniu art. 7 ust. 2 lit. a) dyrektywy 96/6 odnosi się również do czynności polegającej na przejęciu elementów składowych bazy danych do innej bazy danych na zasadzie przeglądania pierwszej z baz i wyboru opartego na indywidualnej ocenie dokonującego czynność, czy też oznacza proces fizycznego kopiowania pewnego zasobu elementów.

23 Tytułem wstępu należy stwierdzić, że pytanie to opiera się na założeniu wyrażonym w postanowieniu odsyłającym, zgodnie z którym lista wierszy opracowana przez U. Knoopa stanowi „bazę danych" w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy 96/9.

24 Postanowienie to precyzuje również, że Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, który pokrył koszt opracowania wymienionej listy, korzysta z ochrony prawa sui generis ustanowionego mocą tej dyrektywy z uwagi na fakt, iż inwestycja, której wymagało zebranie, weryfikacja i prezentacja zawartości tej listy, w wysokości 34 900 EUR, ma charakter „istotny" w rozumieniu art. 7 ust. 1 tej dyrektywy.

25 W tym kontekście sąd krajowy zmierza do ustalenia, czy czynność taka, jakiej dokonała Directmedia w sprawie w postępowaniu przed sądem krajowym, stanowi „pobieranie danych" w rozumieniu art. 7 ust. 2 lit. a) dyrektywy 96/9.

26 Przepis ten definiuje pojęcie pobierania danych jako „stałe lub czasowe przeniesienie całej lub istotnej części zawartości bazy danych na inny nośnik danych, w jakikolwiek sposób i w jakiejkolwiek formie".

27 Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 96/9 nadaje producentowi bazy danych, wymagającej istotnej inwestycji jakościowej lub ilościowej, prawo do ochrony przed pobieraniem danych w całości lub w istotnej części tej bazy danych. Ponadto art. 7 ust. 5 umożliwia producentowi bazy danych sprzeciwienie się powtarzającemu się i systematycznemu pobieraniu danych w nieistotnej części, jeśli traktowane zbiorczo prowadzi, bez zezwolenia producenta, do odtworzenia całości bazy danych lub przynajmniej istotnej jej części, co naraża na poważną szkodę inwestycję producenta, tak jak czynności pobierania danych, do których odnosi się art. 7 ust. 1 tej dyrektywy (zobacz ww. wyrok w sprawie The British Horseracing Board i in., pkt 86–89).

28 Ponieważ pojęcie pobierania danych jest używane w różnych przepisach art. 7 dyrektywy 96/9, należy interpretować je w ogólnym kontekście tego artykułu (zobacz podobnie ww. wyrok w sprawie The British Horseracing Board i in., pkt 67).

29 W tym względzie należy na wstępie dodać, że jak przyznała Directmedia, pojęcie to nie zakłada, że baza danych lub jej część, stanowiąca źródło pobierania danych, w jego wyniku znika ze swego pierwotnego nośnika.

30 Posłużenie się w wielu motywach dyrektywy 96/9, między innymi w motywach 7 i 38, czasownikiem „kopiować", dla zobrazowania pojęcia pobierania, wskazuje w istocie, że w zamiarze prawodawcy wspólnotowego pojęcie to w kontekście wymienionej dyrektywy odnosi się do czynności, które pozwalają, by dana baza danych lub jej część pozostała na swym pierwotnym nośniku.

31 Następnie należy podkreślić, że użycie w art. 7 ust. 2 lit. a) dyrektywy 96/9 wyrażenia „w jakikolwiek sposób i w jakiejkolwiek formie" wskazuje, że celem prawodawcy wspólnotowego było nadanie szerokiego znaczenia pojęciu pobierania danych (zob. ww. wyrok w sprawie The British Horseracing Board i in., pkt 51).

32 Tak jak podnoszą Albert-Ludwigs-Universität Freiburg oraz rząd włoski i Komisja, to szerokie rozumienie pojęcia pobierania znajduje potwierdzenie w celu, jaki realizuje prawodawca wspólnotowy poprzez ustanowienie prawa sui generis.

33 Cel ten, jak to w szczególności wynika z motywów 7, 38–42 i 48 dyrektywy 96/9, polega na zapewnieniu osobie, która podjęła inicjatywę i ryzyko poświęcenia istotnej inwestycji w postaci zasobów ludzkich, technicznych lub finansowych w celu uzyskania, zweryfikowania lub przedstawienia zawartości bazy danych, zwrotu jej inwestycji poprzez ochronę przed bezprawnym przywłaszczeniu jej rezultatów w drodze czynności użytkownika lub konkurenta polegających między innymi na odtworzeniu tej bazy lub jej istotnej części zdecydowanie niższym kosztem niż koszt, jakiego wymagało jej samodzielne stworzenie (zob. również podobnie wyrok z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie C-46/02 Fixtures Marketing, Zb.Orz. s. I-10365, pkt 35; ww. wyroki w sprawach: The British Horseracing Board i in., pkt 32, 45, 46 i 51; C-338/02 Fixtures Marketing, pkt 25, jak również wyrok z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie C-444/02 Fixtures Marketing, Zb.Orz. s. I-10549, pkt 41).

34 W świetle tego celu pojęcie pobierania danych w rozumieniu art. 7 dyrektywy 96/9 winno być interpretowane jako obejmujące każde niedozwolone przywłaszczenie całości lub części zawartości bazy danych (zob. ww. wyrok w sprawie The British Horseracing Board i in., pkt 51 i 67).

35 Tak jak twierdzi Albert-Ludwigs-Universität Freiburg i Komisja, z samego brzmienia art. 7 ust. 2 lit. a) dyrektywy 96/9 wynika, że przywołane pojęcie nie zależy od charakteru czy zastosowanej formy przywłaszczenia.

36 Decydującym kryterium jest w tym zakresie zaistnienie „przeniesienia" całości lub części zawartości danej bazy danych na inny nośnik o takim samym jak nośnik przywołanej bazy lub innym charakterze. Tego rodzaju przeniesienie zakłada, że całość lub część zawartości bazy danych znajduje się na innym nośniku niż nośnik oryginalnej bazy danych.

37 W tym kontekście, jak podkreśla rząd włoski, jest bez znaczenia dla ustalenia istnienia „pobierania danych" w rozumieniu art. 7 dyrektywy 96/9, czy przeniesienie opiera się na technicznym procesie kopiowania zawartości chronionej bazy danych za pomocą środków elektronicznych, elekromagnetycznych lub elektrooptycznych, a także procesów analogicznych (zob. w tym zakresie motyw 13 dyrektywy 96/9), czy też w sposób manualny. Jak podnosi Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, kopiowanie, nawet manualne, zawartości takiej bazy danych na inny nośnik odpowiada pojęciu pobierania danych w ten sam sposób co pobieranie plików cyfrowych czy fotokopiowanie.

38 Motyw 14 dyrektywy 96/9, zgodnie z którym „ochrona na mocy niniejszej dyrektywy powinna objąć również nieelektroniczne bazy danych", tak jak motyw 21 tej dyrektywy, na mocy którego ochrona nią przewidziana nie wymaga, by materiały zawarte w bazach danych były „fizycznie […] przechowywane w sposób zorganizowany", przemawia również na rzecz szerokiej wykładni pojęcia pobierania, podobnie jak pojęcia bazy danych, niezależnie od kryteriów formalnych, technicznych i fizycznych.

39 Nie ma również znaczenia dla wykładni pojęcia pobierania w kontekście dyrektywy 96/9, że przeniesienie zawartości chronionej bazy danych prowadzi do innego układu danych elementów niż układ charakteryzujący oryginalną bazę danych. Jak wynika z motywu 38 dyrektywy 96/9, skopiowanie bazy danych bez zgody jej producenta, któremu towarzyszy zmiana układu danych skopiowanej bazy, jest jednym z czynów, przed którymi dyrektywa ta ma, poprzez ustanowienie prawa sui generis, chronić producenta tego rodzaju bazy.

40 Nie można zatem twierdzić, jak to czyni Directmedia, że w zakres pojęcia pobierania wchodzą jedynie czyny polegające na mechanicznym zwielokrotnieniu zawartości bazy danych lub jej części, bez zmiany układu danych, za pomocą standardowego zabiegu „wytnij/wklej".

41 Tym samym podkreślana przez Directmedia okoliczność, że podmiot, który dopuszcza się spornego zwielokrotnienia, wstrzymuje się od przeniesienia części elementów zawartości chronionej i kompletnej bazy danych, uzupełniając elementy przeniesione z tej bazy danych składnikami pochodzącymi z innego źródła, jest co najwyżej w stanie wykazać, że czynność ta nie dotyczyła całości zawartości przywołanej bazy. Fakt ten jednakże nie wyklucza możliwości, iż miało miejsce przeniesienie części zawartości tej bazy na inny nośnik.

42 Wbrew temu co podnosi Directmedia, pojęcie „pobieranie danych" w rozumieniu art. 7 dyrektywy 96/9 nie może zostać ograniczone do przeniesienia całości lub istotnej części zawartości chronionej bazy danych.

43 Jak wynika z pkt 27 niniejszego wyroku, zgodnie z art. 7 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 5 dyrektywy 96/9, pojęcie pobierania nie zależy od zakresu przeniesienia zawartości chronionej bazy danych, ponieważ na mocy tych przepisów prawo sui generis ustanowione tą dyrektywą oferuje producentowi bazy danych ochronę nie tylko wobec przypadków pobierania całości lub istotnej części chronionej bazy danych, ale również w określonych warunkach przed czynnościami, które dotyczą nieistotnej części zawartości takiej bazy (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie The British Horseracing Board i in., pkt 50).

44 Tym samym fakt, że przeniesienie nie dotyczy istotnej i zorganizowanej całości elementów figurujących w chronionej bazie danych, nie stoi na przeszkodzie, by czynność ta wchodziła w zakres pojęcia „pobieranie danych" w rozumieniu art. 7 dyrektywy 96/9.

45 Podobnie jak podkreśliła to Komisja, okoliczność, że elementy zawarte w bazie danych zostały włączone do innej bazy danych jedynie po krytycznej ocenie osoby dokonującej przeniesienia, może z pewnością okazać się istotna w konkretnych przypadkach w kontekście ustalenia, czy baza ta korzysta z ochrony przewidzianej dyrektywą 96/9. Jednakże okoliczność ta nie stoi na przeszkodzie ustaleniu, iż miało miejsce przeniesienie elementów pierwszej bazy danych do drugiej.

46 Cel, jaki realizuje przeniesienie danych, jest również bez znaczenia w kontekście ustalenia, czy miało miejsce „pobieranie danych" w rozumieniu art. 7 dyrektywy 96/9.

47 W ten sam sposób niewielkie znaczenie ma fakt, że celem spornego przeniesienia jest stworzenie innej bazy danych, konkurencyjnej bądź nie wobec bazy oryginalnej, o takich samych bądź innych rozmiarach, lub że czynność ta wpisuje się lub nie w kontekst działalności gospodarczej innej niż stworzenie bazy danych (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie The British Horseracing Board i in., pkt 47 i 48). Ponadto — jak wynika z motywu 44 dyrektywy 96/9 — przeniesienie całości lub istotnej części zawartości chronionej bazy danych na inny nośnik, konieczne w celu prezentacji jej zawartości na ekranie, stanowi samo w sobie pobieranie danych uzależnione od upoważnienia uprawnionego z tytułu prawa sui generis.

48 We wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd krajowy zwraca uwagę na motyw 38 dyrektywy 96/9. W zakresie, w jakim motyw ten odwołuje się do przypadku „elektronicznego kopiowania […] zawartości oraz zmiany układu danych bazy", motyw ten może jego zdaniem świadczyć na rzecz wykładni pojęcia pobierania ograniczonego do czynności opierających się na procesie technicznego kopiowania.

49 Niemniej jak wskazuje rzecznik generalna w pkt 41 opinii, przywołany motyw ilustruje szczególne ryzyko, jakie powoduje po stronie producentów baz danych coraz częstsze korzystanie z technologii zapisu cyfrowego. Przepis ten nie może być interpretowany jako ograniczający przedmiotowy zakres czynności korzystających z ochrony prawa sui generis wyłącznie do technicznego kopiowania, kosztem z jednej strony pominięcia poruszonych w pkt 29–47 niniejszego wyroku rozmaitych kwestii przemawiających na rzecz szerokiej wykładni pojęcia pobierania w kontekście dyrektywy 96/9, a z drugiej strony pozbawienia producenta bazy danych — wbrew celowi, jaki realizuje przywołane prawo — ochrony wobec czynności pobierania, które mimo że nie opierają się na szczególnym procesie technicznym, narażają interes tego producenta na szkodę w sposób porównywalny jak pobieranie danych opierające się na takim procesie.

50 Directmedia twierdzi, iż baza danych nie uzasadnia własności informacji oraz że fakt objęcia przeniesienia informacji figurujących w tej bazie zakresem czynów, które mogą być zabronione przez producenta chronionej bazy danych z tytułu służącego mu prawa sui generis, powodowałoby z jednej strony naruszenie prawnie uzasadnionych uprawnień użytkowników bazy danych do wolnego dostępu do informacji, a z drugiej strony wspieranie powstawania monopoli lub nadużywania pozycji dominującej przez producentów baz danych.

51 Niemniej co się tyczy w pierwszej kolejności prawa dostępu do informacji, należy wskazać, że ochrona gwarantowana prawem sui generis dotyczy wyłącznie pobierania danych i wtórnego ich wykorzystywania w rozumieniu art. 7 dyrektywy 96/9. Ochrona ta nie obejmuje jednak czynności polegających na przeglądaniu baz danych (ww. wyrok w sprawie The British Horseracing Board i in., pkt 54).

52 Oczywiście osoba, która stworzyła bazę danych, może zastrzec sobie prawo wyłącznego dostępu do bazy lub ograniczyć jego zakres do określonego kręgu osób (ww. wyrok w sprawie The British Horseracing Board i in., pkt 55) lub też uzależnić dostęp do niej od szczególnych warunków, dla przykładu o charakterze finansowym.

53 Jednakże w przypadku udostępnienia przez producenta zawartości bazy danych osobom trzecim, aczkolwiek tytułem odpłatnym, jego prawo sui generis nie pozwala mu na sprzeciwienie się przeglądaniu tej bazy przez wspomniane osoby trzecie w celach informacyjnych (ww. wyrok w sprawie The British Horseracing Board i in., pkt 55). Jedynie w przypadkach gdy prezentacja na ekranie zawartości tej bazy wymaga stałego lub czasowego przeniesienia jej całości lub istotnej części na inny nośnik, taka czynność przeglądania może wymagać upoważnienia uprawnionego z tytułu prawa sui generis, jak to wynika z motywu 44 dyrektywy 96/9.

54 W niniejszej sprawie z opisu okoliczności zawartego w postanowieniu odsyłającym wynika, iż mimo że Albert-Ludwigs-Universität Freiburg dochodzi zaniechania czynów bezprawnego przeniesienia elementów zamieszczonych na liście wierszy opracowanej przez U. Knoopa, zezwala on jednakże na przeglądanie przywołanej listy przez osoby trzecie. Tym samym informacje w niej zgromadzone są dostępne szerokiemu gronu odbiorców i mogą być przez nich przeglądane.

55 W drugiej kolejności odnosząc się do ryzyka zakłócenia konkurencji, z motywu 47 dyrektywy 96/9 wynika, że prawodawca wspólnotowy miał na uwadze obawę, by ochrona z tytułu prawa sui generis nie odbywała się w sposób ułatwiający nadużywanie pozycji dominującej.

56 Z tych właśnie względów art. 13 dyrektywy 96/9, który nadaje wartość normatywną wyjaśnieniom zawartym w motywie 47 dyrektywy, zgodnie z którymi przepisy tej dyrektywy „są bez uszczerbku dla stosowania wspólnotowych lub krajowych reguł konkurencji", stanowi, że dyrektywa ta nie narusza przepisów dotyczących w szczególności praktyk ograniczających konkurencję oraz nieuczciwej konkurencji.

57 W tym samym duchu art. 16 ust. 3 dyrektywy nakłada na Komisję obowiązek sporządzania okresowego sprawozdania ze stosowania tej dyrektywy, w którym w szczególności zbada, czy stosowanie prawa sui generis nie doprowadziło do nadużycia pozycji dominującej lub do innego naruszenia wolnej konkurencji, które uzasadniałoby podjęcie właściwych środków.

58 W tym kontekście, który charakteryzuje się współistnieniem instrumentów prawa wspólnotowego i prawa krajowego, właściwych do stwierdzenia ewentualnych naruszeń reguł konkurencji, takich jak nadużywanie pozycji dominującej, pojęcie „pobieranie danych" w rozumieniu art. 7 dyrektywy 96/9 nie może być przedmiotem wykładni prowadzącej do pozbawienia producenta bazy danych ochrony przed czynami, które mogłyby narazić jego słuszne interesy na szkodę.

59 W celu ustalenia naruszenia przez Directmedia prawa sui generis służącego Albert-Ludwigs-Universität Freiburg do sądu krajowego w ramach prowadzonego przed nim postępowania głównego należy zbadanie, w świetle całości istotnych okoliczności, czy działanie przeprowadzone przez Directmedia na podstawie listy wierszy opracowanej przez U. Knoopa, stanowi pobieranie istotnej pod względem jakościowym lub ilościowym części zawartości tej listy (zob. w tym zakresie ww. wyrok w sprawie The British Horseracing Board i in., pkt 69–72), czy też pobieranie nieistotnych części, które wskutek jego powtarzalnego i systematycznego charakteru prowadzi do przeniesienia istotnej części jej zawartości (zob. w tym zakresie ww. wyrok w sprawie The British Horseracing Board i in., pkt 73, 87 i 89).

60 Mając na względzie powyższe uwagi, na przedłożone pytanie należy odpowiedzieć, że przejęcie elementów chronionej bazy danych do innej bazy w następstwie przeglądania tej pierwszej na ekranie oraz indywidualnego rozważenia elementów w niej zawartych może stanowić „pobieranie danych" w rozumieniu art. 7 dyrektywy 96/9, o ile działanie to stanowi przeniesienie istotnej pod względem jakościowym lub ilościowym części zawartości chronionej bazy danych lub przenoszenie części nieistotnych, które w skutek jego powtarzalnego i systematycznego charakteru mogło doprowadzić do przeniesienia istotnej części tej zawartości; ocena, czy ma to miejsce, należy do sądu krajowego.

W przedmiocie kosztów

61 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Przejęcie elementów chronionej bazy danych do innej bazy w następstwie przeglądania tej pierwszej na ekranie oraz indywidualnej oceny elementów w niej zawartych może stanowić „pobieranie danych" w rozumieniu art. 7 dyrektywy 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych, o ile działanie to stanowi przeniesienie istotnej pod względem jakościowym lub ilościowym części zawartości chronionej bazy danych lub przenoszenie części nieistotnych, które w skutek jego powtarzalnego i systematycznego charakteru mogło doprowadzić do przeniesienia istotnej części tej zawartości; ocena, czy ma to miejsce, należy do sądu krajowego.

Podpisy